

gean aurreikusitako instrumentu komunekin (fitxa soziala eta banakako arreta plana) lotzea. Zentzu horretan, komenigarria izango da baloratzeko beharrezkoa ote den instrumentuak jarduera-esparruen arabera (autonomia/menpekotasuna, gizarteratzea/gizartetik baztertuta egotea eta babesgabetasuna) eta zerbitzu- edo prestazio-motaren arabera bereiztea.

Nolanahi ere, egokia izango da gizarte-zerbitzuen sistemaren eta AMASen arteko koexistentzia-esparrua argitzea.

11. Praxia aldatuz edo, egokia denean, aplikatzen den araudia aldatuz, antzemandako arazo jakin batzuk zuzentzera bideratutako neurriak martxan jartzea

Atal honetan, ezaugarri bera duten askotariko gaiak aipatuko ditugu –guztiek eskaintzen dute gure administrazioek aprobeitza dezaketen hobekuntza-aukera bat–:

11.1. Menpekotasuna baloratzeko baremoa (MBB) aplikatzea autonomia pertsonalerako bestelako babesen beharra (esate baterako, adimen-gaitasunarekin lotutakoak), zereginak gauzatzeko ekimen-maila eta zailtasun kognitiboak, jokabidearekin lotutakoak, autodeterminazio pertsonalekoak edo inguru soziala ulertzearekin lotutakoak neurri handiago batean kontuan hartzen dituen eta testuinguruan kokatuta dagoen analisi bat eginez.

11.2. Balorazio-taldeak osatzen dituzten profesionalen kualifikazioa bermatzera bideratutako prestakuntzarekin jarraitzea, baita eskaera egiten duen pertsonaren etxera elkarriketak egitera doazen profesionalena bermatzera bideratutakoarekin ere, eta, horretarako, menpekotasunari eta ezgaitasunari buruzko ikastaroak antolatzea, eta balorazio-taldeen kontaktu formalak izatea ezgaitasunak dauzkaten edo menpekotasun-egoeran dauden pertsonen kolektiboen (adineko pertsonak, ezgaitasun fisikoa, intelektuala edo sensoriala duten pertsonak, gaixotasun mentalak dauzkatenak, etab.) ordezkari diren erakunde sozialekin.

11.3. Balorazio-taldeen osaketari dagokionez, hobe litzateke taldeek gero eta neurri handiagoan izatea diziplina-artekoak, hainbat esparrutan gaitasunak izatea (gizartea, medikuntza, erizaintza, fisioterapia, terapia okupazionala, psikologia, psikiatria, neurologia, geriatría, pediatria, etab.), eta talde horietan osasun-arloko eta diziplina sozialetako profesionalen presentzia orekatua bermatu beharko litzateke.

Komenigarria da talde horien kualifikazioa eta haien kudeaketaren kalitatea kontrolatzeko mekanismoak sortzea.

11.4. Balorazioaren prozedurako azpi-faseren batean beste erakunde batzuk azpikontratzeak arintasun handiagoa ematen duela eta horien kaudimena egiaztatuta dagoela kontuan hartu gabe ere, komenigarria dirudi zeregin horietaz foru-erakundeetako langileria arduratzea, izan ere, eskuratzen diren datuak oso-oso pertsonalak dira; hartara, independentzia-printzipioa bermatuko da eta AMALeko 28.6 artikulua beteko da.

11.5. Arreta jaso dezaketen egoeratzat jotzea “iraunkorrak” izan ez arren autonomiarik gabeko egoeraren iraupen luzea dela eta menpekotasun iraunkorraren pareko arreta merezi dutenak edo beste norbaiten laguntza jarraitua ezinbestekoa izateko moduko larritasun-mailakoak direnak. Kasu horietan, menpekotasun-egoera berrikusteko eta jarraipena egiteko mekanismoak martxan jarri beharko lirarteke.

11.6. Administrazio-prozedura bakarrean barne hartzea egungo prozesuaren hiru faseak –sarritan prozedura bat baino gehiago gainjartzea eragiten da eta–: menpekotasun-gradua eta -maila zehaztea, BAP lantzea eta zerbitzua edo prestazioa esleitzea; eta, horrez gain, prozedura bakar hori ebazteko hiru hilabeteko gehienezko epea ezartzea.

Gure ustez, menpekotasunaren esparrua oso delikatua da, eta esku-hartzearen azkartasuna funtsezkoa da. AMALek Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen (HAAJ eta APE) [azaroaren 26ko 30/1992 Legea](#) bidaltzen duenean, ez litzateke hiru hilabeteko epea gainditu behar eskaera aurkezten denetik (interesduna menpekotasun-egoeran dagoela eta sistemako prestazioak jasotzeko eskubidea onartzeko eskaera) kasuan kasuko zerbitzua edo prestazioa esleitzeko ebazpena xedatzen den arte. Bestalde, kontuan hartzekoa da zerbitzu batzuk eskaintzeko ezinbestekoa dela plaza libreak egotea, eta plaza nahikoa ez egotearen ondorioz atzeratu egin daitekeela.

Nolanahi ere, menpekotasun-egoera onartzen denetik BAPa egiten den arte igarotzen den denborak ez du, inola ere, 15 lanegun baino gehiagokoa izan behar, interesdunari egotz dakizkiokeen atzerapenak baldin badaude izan ezik.

Aipatutakoa ikusirik, egokia litzateke gehienezko epe horiek kasuan kasuko araudietan zehaztea; hartara, prozedura argituko da, baita segurtasun juridikoa bermatu ere.

11.7. Prestazio ekonomikoari legokiokeen eragin-egunari dagokionez, ez dirudi EAEko errealitate sozioekonomikorako egokia denik Estatuko Administrazio Orokorrek defizit publikoa gainditzeko hartu duen formula; alegia, eskatzaile berrientzat kendu egiten duena prestazioen ordainketak atzeraeragina izatea eskaera aurkeztu zen egunera arte, eta AMALeko lehenengo azken xedapenak atzeraeragin hori ezartzen zuen. Hori dela eta, gure ustez, autonomia erkidegoei babes-maila osagarri bat ezartzeko eman zaien eskumenaz baliatuz, egokia litzateke eraginak eskaera aurkezten den uneraino atzeratzea.

11.8. Ebazpenen hizkera sinplifikatzea hartzaileek errazago uler ditzaten.

11.9. Urtero kasuan kasuko aldizkari ofizialean argitaratzea prestazio ekonomikoen zenbateko zehatzak, segurtasun juridikorako printzipioaren arabera. Komenigarria litzateke argitalpen horretan gehiegizko atzerapenak ekiditea –Estatuko Administrazio Orokorrek zehaztutako kopuruak ezagutu ondoren– eta urteko lehenengo hilabeteetan argitaratzea.

11.10. Koordinazio-mekanismo egokiak sortzea Banakako Arreta Programan zehaztutako zerbitzuak toki-erakundeek eskaini behar dituzten kasuetarako.

11.11. Autonomia pertsonalaren sustapenerako eta menpekotasun-egoeran dauden pertsonen arretarako eskubidearen titulartasunari buruzko [2.3. atalean](#) eta izapidetu ditugun kexen gaineko [5.13.2.](#), [5.13.3.](#), [5.13.4.](#) eta [5.13.5.](#) ataletan egin dugun analisia ikusirik, gure ustez, gure administrazioek bermatu egin beharko lukete honako hauek Autonomiarako eta Menpekotasunari Arreta emateko Sistemara (AMAS) jo ahal izatea:

- Menpekotasun-egoeran dauden adingabe guztiek, haien jatorri nazionala edo aldez aurretiko administrazio-egoera zeinahi izanda ere, berdintasun-printzipioari jarraiki, baita neska-mutilak beren jatorri nazionalagatik diskriminatzeko debekua betez eta adingabeen interesa aldi berean dagoen beste edozein interes legitimoren aurretik lehenesteko printzipioa betez ere.
Eskubidearen titulartasuna ezingo du oztopatu haren gurasoen egoera administratiiboak, ezta administrazio-egoera erregularrean epe jakin bat daramatela ziurtatu ezin izateak ere.
- Nazionalitate espainiarra bereganatu duten eta bost urteko egoitza (horietako bi eskaera egin aurreko bi urteak izanik) ziurtatu ahal duten pertsonak. Zentzu horretan, ez dirudi egokia jatorriz Europar Batasunetik kanpokoak izanik espainiar nazionalitatea lortu duten pertsonak bost urte administrazio-egoera erregularrean daramatela frogatu behar izatea.
- Europar Batasunekoak izanik menpekotasun-egoeran dauden herritarrei (eta Batasuneko erregimena aplikatu behar zaienei) dagokienez, estatuko araudia behar bezala interpretatu beharko da, [Batasuneko Itunaren](#) eta Europar Batasuneko eta [Europako Esparru Ekonomikoari buruzko Itunaren](#) parte diren beste Estatu batzuetako herritarrak Espainiara sartu, askatasunez ibili eta bizitzeari buruzko [otsailaren 16ko 240/2007 Errege Dekretuaren](#) arabera. Zentzu horretan, pertsona horiek nazionalen maila berean egon beharko dute sistemara jotzeari dagokionez, eta, ondorioz, ez litzaieke aplikatu behar administrazio-egoera erregularrean egon direla ziurtatzeko baldintza.

Planteatutakoaren ildotik, jokabide on gisa gailentzen dugu [Gipuzkoako Foru Aldundiak](#) eta [Arabakoak](#) hartu zuten erabakia, hau da, adingabe guztiak, beren administrazio-egoera zeinahi izanda ere, arreta goiztiarrerako zerbitzura bidaltzea.

Europar Batasunetik kanpoko herritarrei dagokienez, administrazio-egoera irregularrean egon arren bost urteko egoitza ziurtatzen dutenen kasuan (eta horietako bat eskaera egin aurreko urtea izanik), gure ustez, komenigarria izango litzateke gure administrazioek, zerbitzu horiek oinarrikoak direla kontuan hartuz, babes-sistemara sartzeko baldintzak pixkanaka malgutuz joatea.

Horretarako, jakina, beharrezkoa izango da foru-araudian dagozkion aldaketak egitea eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemak neurri horiek dakartzan ondorio ekonomikoak bere gain hartzea.

Oro har, gure ustez, AMASen babes-sistemara jotzeko exijitzen diren baldintzek ez lukete Gizarte Zerbitzuei buruzko 12/2008 Legean Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemara jotzeko aurreikusten direnak baino murriztaileagoak izan behar.

11.12. Barne Ministerioarekin komunikatzeko bideak bultzatzea, egoiliartasuna lehenago egiaztatzeko.

11.13. Zaindari ez-profesionalek eskainitako arretaren kontrola eta jarraipena egiteko neurriak indartzea menpekotasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeko egokia dela bermatzeko, uneoro (behar besteko gaitasun fisiko eta psikikoa, behar beste denbora ematea, etab.), eta arretaren kalitatea egiaztatzeko, eta, horrela, babesgabetasun-egoerak edo arreta defizitariokoak prebenitzea. Horretarako, berebiziko garrantzia izango du oinarritzko gizarte-zerbitzuek herritarrekiko duten harreman estua.

11.14. Txosten honetako 5.13.9. atalean egindako analisisa ikusirik, komenigarria litzateke Arabako Foru Aldundiak zaindari ez-profesionalei familiaren barruko zaintzarako prestazio ekonomikoa jasotzeko eskatzen dien betekizun bat kentzea, hau da, menpekotasun-egoeran dagoen pertsonaren etxebizitzan gutxieneko denboraldi batez bizi izan dela ziurtatzeko baldintza.

11.15. Komenigarria izango litzateke zaindari ez-profesionalei exijitzen zaizkien baldintzak arintzea (adibidez, menpeko pertsonarekin batera bizitzea edo senidea izatea) oso egoera berezietarako, hau da, izatezko baldintzek menpekotasun-egoeran dagoen pertsonak arreta egokia jasotzea bermatzen dutenerako.

11.16. Laguntzaile pertsonalak laguntza pertsonalerako prestazio ekonomikoa jasotzeko bete behar dituen baldintzei buruz 5.13.10. atalean egin dugun analisiaren arabera, gure ustez, senidea izatea ez da oztopo izan behar kasuan kasuko pertsonak laguntza pertsonalaren lana profesionalki gauza dezan, eta ez du eragin behar hark jarduera hori gauzatzeko duen prestakuntza edo egokitasuna gutxiestea. Egokiagoa litzateke langileak exijitzen diren baldintzak betetzen dituen ala ez egiaztatzea, kasu bakoitzean, baita jarduera edo ogibide horretan aritzeko prestakuntza duen eta benetan soldatapeko profesional gisa diharduen ere.

11.17. Eusko Jaurlaritzak onartu egin beharko luke ezgaitasunak dauzkaten pertsonen arretarako (65 urte baino gutxiagokoak) egoitza-zentroei eta eguneko zentroei buruzko arauketa autonomikoa, eta, horrez gain, adineko pertsonentzako egoitza-zerbitzu sozialen araudia eguneratu egin beharko luke.

11.18. Etxez etxeko laguntza-zerbitzuaren kontrolerako eta jarraipenerako programak ezartzea edo, egokia bada, berreskuratzea, zerbitzu horren kalitatea bermatzeko eta hura eskaintzean egon litezkeen gertakizunak konpontzeko.

11.19. Haien titulartasuneko zerbitzuen kontratazioan, menpekotasunaren arretarako eta autonomia pertsonala sustatzeko zerbitzu publikoen kudeaketa esleitzerakoan eta esparru

horretako profesionalen prestakuntzan lehentasuna ematea hirugarren sektoreko irabazi asmorik gabeko erakundeei, erabilgarritasun publikoko erakunde gisa kalifikatuei, menpekotasun-egoeran dauden pertsonen eta ezgaitasunak dauzkaten pertsonen eskubideak sustatzeko lanean ibilbide luzea daukatenei.

11.20. Zerbitzuarekin lotutako prestazio ekonomikoaren gaineko araudiak egokitzea eta kasu hau barne hartzea: dagokion lurralde-esparruan baliabidea badagoen arren, garraio egokirik ez izateagatik, zentroa urrun dagoelako edo kasuan kasuko behar berezietara egokitutako zentrorik ez dagoelako ez denean komeni pertsona onuraduna lekuz aldatzea.

11.21. Premiazko beharrei erantzutera edo arintzera bideratutako neurrien ezarpenean sakontzea.

11.22. Arreta Soziosanitariorako Euskal Kontseiluak 2011ko otsailaren 28an onetsi zuen [Arreta Goiztiarreko Eredua Euskal Autonomia Erkidegorako](#) agirian jasotako proposamenak eta aurreikuspenak gauzatzeko neurri egokiak martxan jartzea. Horretarako, nahitaezkoa izango da egokiak diren baliabideak sortu eta egokitzea; sistema soziala, sanitarioa eta hezkuntzaren arteko koordinazioa lortzeko bide aproposak sortzea; arreta 6 urtera arte luzatzea bermatzeko beharrezkoak diren baliabideak hornitzea; Araba eta Gipuzkoako kasuetarako araudi espezifikoak onestea, eta, Bizkaiaren kasuan, dagoen araudia egokitzea. Hori guztia prebentziora, gabezien arriskuak goiz antzematera eta neska-mutilen gaitasun fisikoa, mentala eta soziala ahal beste garatzea lortzea.

12. Sektore publikoan eta pribatuan familiako eta laneko bizitza bateratzea sustatzera bideratutako jarduerak bultzatu eta indartzea

Familiarekiko jarrera arduratsua duten enpresei babesa ematea, menpekotasun-egoeran dauden pertsonak zaintzarekin bateragarriak diren lanaldiak ezartzea, bateratzera bideratutako diru-laguntzak ematea eta egiten duten zaintza-lana behar bezala ziurtatzen duten pertsonen lan-zentrori fisikoki joatea ordezkatzeko ahalbidetzen duten teknologiak erabiltzea dira, besteak beste, helburu horretarako planteatzen diren neurri batzuk.